

Brüssel, 21. juuni 2021
(OR. en)

9837/21

COPS 232
CIVCOM 104
POLMIL 90
CFSP/PESC 597
CSDP/PSDC 319
RELEX 564
JAI 730

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 9678/21 COPS 226 CIVCOM 101 POLMIL 87 CFSP/PESC 574
CSDP/PSDC 308 RELEX 537 JAI 710

Teema: Nõukogu järeldused konfliktide ja kriiside puhul kultuuripärandi suhtes
kohaldatava ELi lähenemisviisi kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas 21. juunil 2021. aastal toimunud nõukogu istungil vastu võetud nõukogu järeldused konfliktide ja kriiside puhul kultuuripärandi suhtes kohaldatava ELi lähenemisviisi kohta.

NÕUKOGU JÄRELDUSED KONFLIKTIDE JA KRIISIDE PUHUL KULTUURIPÄRANDI SUHTES KOHALDATAVA ELi LÄHENEMISVIISI KOHTA

1. Nõukogu tuletab meelde oma 8. aprilli 2019. aasta järeldusi, milles käsitletakse Euroopa Liidu (ELi) strateegilist lähenemisviisi rahvusvaheliste kultuurisuhete valdkonnas, ning kinnitab veel kord oma toetust rahvusvaheliste kultuurisuhete integreerimisele ELi välis- ja julgeolekupoliitikasse. Seda silmas pidades tervitab nõukogu konfliktide ja kriiside puhul kultuuripärandi suhtes kohaldatavat ELi kontseptsiooni, mis aitab olulisel määral kaasa rahu, julgeolekut ja arengut käsitleva ELi strateegilise lähenemisviisi edendamisele.
2. Nõukogu tunnistab, et kultuuripärand on rahu, demokraatia ja kestliku arengu seisukohast tähtis vahend, kuna edendab tolerantsust, vastastikust mõistmist, leppimist, kultuuride- ja religioonidevahelist dialoogi, leevendab sotsiaalseid pingeid ning hoiab ära vägivaldsete konfliktide uue eskaleerumise. Samal ajal tunnistab nõukogu ka seda, et kultuuripärandit võidakse kasutada konfliktide ja kriiside käivitamiseks ning nende sihtmärgina ja selle kohta võidakse anda väärinfot või manipuleeritud teavet.

Nõukogu rõhutab, kui oluline on teadlikkus kultuuripärandist ja selle kaitse konfliktitundliku lähenemisviisi osana kõigis konflikti- ja kriisietappides. Kultuuripärandi kaitsmine ja hoidmine ning kultuurilise mitmekesisuse austamise edendamine on väga olulised vägivaldse äärmusluse ennetamiseks, väärinfo vastu võitlemiseks ning positiivse dialoogi ja kaasatuse loomiseks. Nõukogu tuletab samuti meelde oma 7. detsembri 2020. aasta järeldusi ELi rahuvahendamise kohta ning kinnitab taas kultuuripärandi rolli vahendamistegevuse lähtekohana.

3. Nõukogu tunnistab, et kultuuripärandiga tegelemine, sealhulgas selle kaitsmine ja hoidmine, aitab konflikti või kriisi järel kaitsta üksikisikute ja kogukondade identiteeti, on kestliku taastumise ja kestva rahu aluseks ning edendab seeläbi ühiskonna üldist vastupanuvõimet. Sellega seoses rõhutab nõukogu kultuuripärandiga seotud majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaalaste aspektide tähtsust ning julgustab rakendama sellist lähenemisviisi ja võtma konkreetseid meetmeid, mille eesmärk on edendada kaasavat ja kestlikku arengut, muu hulgas kohalike kogukondade tööhõivevõimaluste osas. Nõukogu rõhutab samuti kestliku kultuurturismi tähtsust majandusliku toimetuleku toetamisel ja töövõimaluste loomisel.
4. Nõukogu rõhutab kohaliku isevastutuse tähtsust ning vajadust seada jõupingutuste keskmesse kohalike kogukondade vajadused ja osalemine, kui partnerriike toetatakse nende kultuuripärandi kaitse tagamisel. Sellega seoses rõhutab nõukogu hariduse ja digiülemineku tähtsust sellealase suutlikkuse suurendamisel, sealhulgas vajadust suurendada teadlikkust olemasolevatest ohustatud kultuuripärandiga seotud andmebaasidest. See soodustab tiptasemel digitaalsete vahendite ja tehnoloogialahenduste kasutamist kultuuripärandi jäädvustamiseks, dokumenteerimiseks ja säilitamiseks.
5. Nõukogu kinnitab, et oluline on tegeleda vaimse pärandiga, et kujundada ühine arusaamine, eelkõige edendades kultuuride- ja religioonidevahelist dialoogi ning tagades traditsioonide ja teadmiste edasiandmise. Nõukogu tuletab meelde UNESCO 2003. aasta vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni tähtsust ning rõhutab vaimse ja materiaalse pärandi võimalikku vastastikust täiendavust ja seoseid. Lisaks tunnistab nõukogu vajadust toetada meetmeid, mille eesmärk on leevendada kliimamuutuste negatiivset mõju loodus- ja kultuuripärandile.
6. Nõukogu rõhutab, et kultuuripärandi kaitsmisel konfliktide ja kriiside korral on tähtis kohaldada ELi väärtuspõhist lähenemisviisi. Samuti rõhutatakse vajadust võtta kasutusele konfliktitundlik lähenemisviis ja järgida kahju mittetekitamise põhimõtet. Nõukogu tervitab positiivset panust, mille ELi kontseptsioon võib anda kaitsmise kohustusele, toetades jõupingutusi, mille eesmärk on kaitsta kultuuripärandit ja peatada selle hävitamine.

7. Nõukogu kordab taas ELi pühendumust naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava täielikule rakendamisele ning märgib ära ELi kultuuripärandi kontseptsiooni panuse naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava käsitleva ELi poliitikaraamistiku, sealhulgas naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva ELi strateegilise lähenemisviisi ning ELi tegevuskava rakendamisse. Sellega seoses rõhutab nõukogu lisaks, kui oluline on kohaldada konfliktide ja kriiside korral kultuuripärandiga tegelemise suhtes kaasavat, võrdset ja mittediskrimineerivat lähenemisviisi, eelkõige aspektides, mis on seotud soo, noorte, vähemuste hulka kuuluvate isikute, usuliste veendumuste ja kogukondade ning põlisrahvastega.
8. Nõukogu rõhutab, et EL on kultuuripärandi kaitsmiseks ja hoidmiseks pühendunud reeglitel põhineva rahvusvahelise korra toetamisele ja tugevdamisele, mille keskmes on ÜRO, ning tõhusa mitmepoolsuse tagamisele, mis põhineb rahvusvahelise õiguse normide ja põhimõtete, rahvusvahelise humanitaarõiguse ning inimõiguste ja põhivabaduste kaitse austamisel. Nõukogu tunnistab ka kõnealuse küsimuse inimõiguste aspekti vastavalt ÜRO Inimõiguste Nõukogu 6. oktoobri 2016. aasta resolutsioonile kultuuriliste õiguste ja kultuuripärandi kaitse kohta.

Nõukogu tuletab samuti meelde, kui oluline on kultuuripärandi kaitsmiseks ja hoidmiseks tugevdada partnerlussuhteid asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega, eelkõige ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooniga (UNESCO) ning Euroopa Nõukoguga, piirkondlike organisatsioonidega ning asjaomaste valitsustevaheliste ja valitsusväliste organisatsioonidega.

9. Nõukogu kutsub üles kajastama kultuuripärandi kaitsmist ja hoidmist asjaomastes strateegilistes ja programmdokumentides ning võtma seda arvesse ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames tehtavas nõukogu töös.

10. Nõukogu tuletab meelde, et konfliktide ja kriiside puhul kultuuripärandi suhtes kohaldatav ELi lähenemisviis on osa väliskonfliktide ja -kriiside puhul järgitavast ELi integreeritud lähenemisviisist, kus see moodustab osa ELi poliitiliselt ja operatiivselt sidusast reageerimisest ELi üldise strateegia raames. Nõukogu rõhutab samuti, kui oluline on koordineerida liikmesriikide vastavaid vahendeid ja algatusi, et parandada kiire reageerimise suutlikkust seoses kultuuripärandi kaitsmisega ning hoida ära selle hävitamine kriiside ajal ja pärast kriise, eesmärgiga saavutada stabiilsus ja rahu.

Nõukogu toonitab ka, et on väga tähtis integreerida kultuuripärandi kaitse konfliktide ja kriisidega seotud ELi meetmepaketi kõikidesse asjakohastesse mõõtmetesse, sealhulgas ühisesse julgeoleku- ja kaitsepoliitikasse (ÜJKP) ning muudesse ELi välistegevuse valdkondadesse ja asjakohastesse rahastamisvahenditesse, sealhulgas naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumenti „Globaalne Euroopa“.

11. Nõukogu rõhutab ühtlasi, kui tähtis on panus, mille ÜJKP missioonid ja operatsioonid võivad oma põhiülesannetega täielikus koostöös anda kultuuripärandi säilitamise ja kaitsmisega seotud julgeolekuprobleemide lahendamisse.

Sellela seoses ning koostöös ÜJKP tsiviiltegevuse kokkuleppe ja nõukogu 7. detsembri 2020. aasta järeldustega jääb nõukogu ootama spetsiaalset minikontseptsiooni, et uurida võimalusi arendada asjakohasel juhul selles valdkonnas ÜJKP tsiviilmissioonide jõupingutusi, näiteks võimalike suutlikkuse suurendamise programmide või koolituste abil.

12. Nõukogu tuletab meelde oma 16. juuni 2020. aasta järeldusi ELi välistegevuse kohta terrorismi ja vägivaldse äärmusluse ennetamisel ja nende vastu võitlemisel. Nõukogu rõhutab, et kultuuriväärtuste ebaseaduslik väljakaevamine, röövimine ja nendega ebaseaduslik kauplemine on seotud tõsiste julgeolekuohtudega, sest selle abil saab rahastada organiseeritud kuritegevust ja terrorismi. Sellel on ka sotsiaal-kultuuriline mõju, kuna see on poliitiline vahend kogukondade ja identiteetide nõrgestamiseks. Sellega seoses kinnitab nõukogu taas, kui oluline on kiiresti tõhustada võitlust kultuuriväärtustega ebaseadusliku kauplemise ja terrorismi vastu ka olemasolevate rahvusvaheliste õigusraamistike, näiteks asjaomaste ÜRO, Euroopa Nõukogu ja muude sarnaste õigusaktide alusel, kui see on asjakohane. See nõuab veel tihedamat koostööd ja sünergiat justiits- ja siseküsimuste valdkonna osalejate vahel. Nõukogu ootab, et komisjon töötaks välja ebaseaduslikku kultuuriväärtustega kauplemist käsitleva tegevuskava, nagu on kavandatud 13. aprillil 2021 avaldatud teatises ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegia (2021–2025) kohta, ning rõhutab, et on oluline käsitleda nii selle teema sise- kui ka välismõõdet.
13. Nõukogu kutsub liikmesriike üles tõhustama koostööd asjaomaste ministeeriumide, kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning muude asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondade ning asjaomaste rahvusvaheliste, piirkondlike, valitsustevaheliste ja valitsusväliste organisatsioonide vahel. Nõukogu rõhutab, kui oluline on koguda ja jagada kõigis ELi sidusrühmades parimaid tavaid konfliktide-, kriisi- ja konfliktijärgsetes keskkondades välja töötatud kultuuripärandi algatuste kohta.
14. Nõukogu kutsub Euroopa välisteenistust üles vahetama koos komisjoni ning kõigi asjaomaste ELi ametite ja asutustega parimaid tavaid ning arendama oskusteavet, mille eesmärk on integreerida kultuuripärand ja selle kaitse konfliktide ennetamisse ja kriisiohjesse. Samuti kutsub nõukogu Euroopa välisteenistust ja komisjoni üles andma poliitika- ja julgeolekukomiteele ühe aasta jooksul ja korrapäraselt aru kavandatud meetmete ja kontseptsioonide esitatud põhielementide rakendamisel tehtud edusammude kohta.